Цана асобнага нумару 20 грошаў.

Opłatę poeztową uiszczono ryczałtem.

НАША ПРАЎДА

Выходзіць два разы у тыдзень.

Адрэс Рэдакцыі і Адміністрацыі: Вільня, Віленская вул. 12—6 (Wileńska 12. m. 6) Рэдакцыя адчынена ад 12 да 2 гадз. штодня, апрача сьвяточных дзён. Адміністр. ад 9 да 3.

Падпіска на адзін месяц з дастаўкай да хаты 1 зл. 50 гр. Для заграніцы ўдвая даражэй. Перамена адрэса 30 гр.

Няпрынятыя ў друк рукапісы назад не вяртаюцца. Аплата надрукаванага залежыць ад Рэдакцыі.

Цана абвестак: перад тэкстам 25 грош., сярод тэксту 20 грошы і на 4 стр. 15 гр. за радок пэтыту ў 1 шпальту.

№ 24 Вільня, Субота 25-га чэрвеня 1927 г. Год I

Віленскія выбары.

У папярэднім нумары нашае газэты мы падалі коратка інфармацыю аб выніках выбараў у віленскую мястовую раду. З увагі на тое, што выбары ў *сталічным месьце Заходняе Беларусі* маюць для нас асаблівае значэньне, мы затрымаемся сяньня даўжэй над тымі вывадамі, якія можна зрабіць з рэзультатаў і агульнага ходу нядзельных выбараў.

Дагэтуль Вільня лічылася выключна *польска-жыдоўскім* местам. Ня гледзячы на тое, што самыя „нізы“ насяленьня места складаюцца *пераважна з беларусаў*, ды часткай — *з літвіноў*, якія ці то самі, ці іхныя бацькі зьяўляюцца выхаджэнцамі з беларускае і літоўскае вёскі,—усемі справамі места дагэтуль кіравалі выключна прадстаўнікі польскае і жыдоўскае нацыянальнасьці; тачней: *польскае і жыдоўскае буржуазіі.* Так ужо зложылася жыцьцё адвечнае сталіцы нашага краю, што ў ім запанавала наагул буржуазія, як найбольш багатая кляса, якая, да таго-ж, у расейскія часы адна толькі і была дапушчана законам да ўчасьця ў выбарах мястовага самаўраду. „Нізы“ насяленьня места — ягоныя працоўныя масы—неяк быццам прывыклі да гэткага стану і пагадзіліся з ім, як з нечым непераможным. І калі — восем гадоў назад—першы раз адбываліся выбары радных па новаму закону, які дапускаў да галасаваньня ўсіх грамадзян места,— дык учасьце ў выбарах працоўных масаў было *дужа слабое.* А беларусы й літвіны дык навет ня здолелі здабыць ніводнага месца ў віленскай мястовай радзе. Але ў працягу васьмёх гадоў працоўныя масы шмат усьведаміліся і грамадзка выраcьлі. Сталася гэта і з нашымі беларусамі, якія некалі расплываліся ў работніцкіх арганізацыях пад польскім сьцягам, ды толькі год назад пачалі арганізоўвацца *пад сваім уласным беларускім сьцягам.* І нядзельныя выбары паказалі, што беларускія работнікі ў Вільні ня толькі пачалі жыць самастойным нацыянальным жыцьцём, але і здолелі правясьці сваіх прадстаўнікоў у недаступную для нас некалі мястовую раду.

Другое, на што мы мусім тутака зьвярнуць агульную ўвагу, гэта — тое, што шлях да нашае перамогі вядзе не праз аддзяленьне ад агульнага работніцкага руху і агульнае работніцкае сям'і, а праз *аб'яднаньне ўсіх сілаў працоўнага народу*—бяз розьніцы нацыянальнасьці. Беларусы прайшлі ў раду места Вільні не па сьпіску буржуазна-нацыяналістычнага „расейска-беларускага блёку“, да якога заклікалі паны Ярэмічы й Більдзюкевічы, не саромячыся пры гэтым пускаць у ход агіднае ашуканства,— а выключна *па сьпіску працоўных*, дзе рука ў руку йшлі яны з польскімі і жыдоўскімі работнікамі. Аб'яднаны Работніцкі Камітэт—гэты свайго роду „работніцкі парлямант нацыянальнасьцяў“—забясьпечыў беларусам прадстаўніцтва ў мястовым самаўрадзе, чаго не зрабілі буржуазныя саюзьнікі Ярэміча, узяўшы адзіны мандат сьпіску № 1—сабе: з гэнага сьпіску, як мы й казалі наперад, прайшоў у радныя *расеец.*

Вялікую вагу і паказальнае значэньне мае такжа й тое, што і *літвіны* сёлета правялі свайго раднага ў віленскі самаўрад. Гэтак першы раз мецімуць голас у мястовай радзе Вільні тыя нацыянальнасьці, якія вякамі будавалі нашую адвечную сталіцу, ды вялі ў ёй за апошнія дзьвесьце гадоў жыцьцё ня праўных гаспадароў, а нейкіх забітых, безгалосых рабоў.

Калі пяройдзем цяпер да *палякоў і жыдоў*, дык і тутака ўбачым падобнае характэрнае зьявішча. *Жыды* атрымалі 12 мандатаў, з якіх 9 здабыла буржуазія і 3—работнікі („Бунд“). Гэта ўжо ёсьць значны поступ у адносінах да работніцкага прадстаўніцтва: хаця яно й вельмі йшчэ крыўдна для работнікаў, але ўсе-ж *работніцкі сьпісак* здабыў *чацьвертую частку* жыдоўскіх мандатаў.

У *палякоў* справа выглядае як-быццам яшчэ лепш, чым у жыдоў. Палякі агулам узялі на чыста польскіх сьпісках 25 мандатаў, у тым 11 маюць эндэкі, 9 — ППС-правіца, 5—„дэмакраты“ (пілсудчыкі) і 4—манархісты. У старой радзе эндэкі мелі *абсалютную большасьць* (29 мандатаў на 48),—цяпер на іх долю выпала менш, як чацьвертая частка мейсц (11 манд). За тое сьпісак ППС здабыў 9 мандатаў, заняўшы гэтак другое месца за эндэкамі — так сама, як і жыдоўская буржуазія. Аднак, мы не сьпяшаемся цешыцца з гэтае як-быццам перамогі польскіх работнікаў места Вільні: актыўнасьць іх, праўда, узрасла, але сьвядомасьць клясавая ўсё яшчэ вельмі слабая, бо-ж ППС—гэта тая партыя, якая зганьбіла сябе аканчальна сваім недастойным згодніцтвам з буржуазіяй, ды ўсьцяж займаецца баламучаньнем работнікаў, трымаючы іх у рабскай паслухмянасьці пануючым клясам — у імя „нацыянальнае еднасьці“....

І ўсё-ж такі бясспрэчным і агульным зьявішчам у жыцьці працоўнае Вільні зьяўляецца *магутны ўзрост актыўнасьці.* Для нас, беларусаў, з гэтым узростам актыўнасьці работнікаў лучыцца і ўзрост ня толькі сацыяльнае, клясавае, але й нацыянальнае сьвядомасьці. Дый інакш і ня можа быць: Вільня, акружаная беларускай сялянскай стыхіяй, ня можа вечна адбіваць той „прыбой“, які—кажучы славамі паэта — „ўсё магутней б'е пад Вільняй“ з беларускіх палёў.

Вільня, адвечная сталіца нашага краю, калыска сучаснага нашага адраджэньня і кузьня беларускае культурнае працы, — мусіць даць у сваіх мурох належнае месца беларусам. І — раней, ці пазьней—дасьць нам яго. На выбарах 19 чэрвеня 1927 году зроблены першы крок у гэтым кірунку.

Гмінныя выбары.

З розных месц ідуць весткі аб пасьпехах беларусаў на выбарах у гмінныя рады. Дзе толькі была сякая-такая арганізацыя, усюды выбары адбываюцца арганізована і даюць дужа памысныя вынікі. Наадварот, дзе ня было ніякае арганізацыі, дык вынікі зусім нягодныя. Прыкладам, у аднэй вёсцы Слонімскага павету, у якой на 70 беларускіх двароў—14 асаднікаў, у выбарнае сабраньне выбраны 4 асаднікі і толькі 3 беларусы....

Падробнасьцей мы йшчэ маем мала. Пасьля выбараў сяброў гмінных сабраньняў, якія блізу ўсюды закончыліся, або канчаюцца, пачаліся выбары гмінных радных. Прыкладам, у Маладэчанскую гмінную раду выбраны на дванадцаць радных 7 беларусаў, 4 палякі і 1 жыд.

Віленскі ваявода п. Рачкевіч асабіста аб'яжджаў паветы Віленшчыны, каб пазнаёміцца з вынікамі выбараў і настроямі насяленьня. Прэса, аднак, не падае ўражаньняў пана ваяводы з ягонага аб'езду.... Дык тым больш характэрным зьяўляецца выступленьне ў Сойме эндэцкіх паслоў, якія заклікаюць урад спыніць гэтыя выбары на „Усходніх Землях“.

Усіх нашых прыяцеляў просім прысылаць нам вычэрпываючыя інфармацыі аб ходзе й выніках выбараў.

Крызіс, ці ачышчэньне „Сельсаюзу“?

Калі — сьледам за стварэньнем Беларускае Сялянска-Работніцкае Грамады — паслы Рагуля і Ярэміч абвясьцілі аб утварэньні „Беларускага Сялянскага Саюзу“ і распачалі выдаваньне свае часопісі, — усіх дзівіла нязвычайная сумбурнасьць і блутаніна ў абвяшчаных гэнымі панамі лёзунгах і клічах. Абвясьціўшы лёзунг еднасьці ўсіх сялян — незалежна ад іх сацыяльнага палажэньня, „Сялянская Ніва“ адначасна пачала цкаваць сялянамі... іхніх братоў работнікаў! А далей пайшло выслугоўваньне буржуазіі пануючай нацыі і ўбіваньне сялянам выразна буржуазнае ідэалёгіі, якая павінна была разьбіць еднасьць усіх працоўных толькі на тэй падставе, што сяляне працуюць на ральлі, а работнікі—пры варштаце! А далей — яўнае супрацоўніцтва на адзіным палітычным фроньце з Паўлюкевічамі, Умястоўскімі і... польскай дэфэнзывай, хаця адначасна „Сялянская Ніва“ абвяшчала арганізацыю паноў Рагулі і Ярэміча... „незалежніцкай“, а самі гэныя паны—з дазволу і багаслаўленьне тэй-жа польскай дэфэнзывы! — ў зачыненых салях панскага рэстарану ладзілі—дзеля Эўропы!—урачыстых абход угодкаў абвешчаньня незалежнасьці Беларусі....

Звычайна кожная партыя зьўляецца прадстаўніцай нейкае сацыяльнае клясы ці групы. Чые-ж інтарэсы мела бараніць арганізацыя паноў Рагулі і Ярэміча? Ці-ж запраўды яны паважна думалі аб супольнасьці інтарэсаў вясковага кулака кшталтам самога Рагулі, які не працуе сам на ральлі, а за яго робяць найміты- безьзямельнікі,—і нашымі мала — і безьзямельнікамі? Але тады трэба прызнаць тую-ж супольнасьць інтарэсаў у сялян і ў... абшарнікаў, бо чым-жа розьніцца кулак ад нейкага дробнага памешчыка?

Ясна, што падобную абсурдную ідэалёгію не магла вытварыць партыя, якая імкнецца да здаваленьня інтарэсаў нейкае сацыяльнае клясы,—ну, хоць-бы малазямельнага сялянства, якое, хоць уладае нейкім маленечкім кусочкам зямлі, ды жыве **ня дзякуючы сваей маемасьці**, а дзякуючы **няўстаннай, часта церазьмернай працы свае́й.** І баламутныя гутаркі аб еднасьці інтарэсаў малазямельнікаў і кулакоў, толькі выявілі з поўнай ачывістасьцяй, што арганізацыя Рагулі і Ярэміча мела на мэце не інтарэсы сялянскае клясы, а... самых гэных паноў паслоў, якія—з утварэньнем Грамады — асталіся за бортам беларускага грамадзкага жыцьця і страцілі надзею на новых выбарах узнавіць свае мандаты....

Тыдзень назад—14-га чэрвеня — у Вільні выйшла аднаднёўка **„Народ“**, якае абвяшчае сябе новым выяўленьнем думак „Беларускага Сялянскага Саюзу“. І тут поўнасьцяй пацьвярджаецца наш пагляд на работу паноў Рагулі й Ярэміча. Аказалася, што „фірма“ для „палітычнае крамкі“ паноў Рагулі і Ярэміча ўзята імі нейкім ня зусім чыстым спосабам.... Мала таго: аказалася, што „Беларускі Сялянскі Саюз“, ад імя якога выступаюць паны Рагуля й Ярэміч, мае сваю даўгую гісторыю—яшчэ ад 1922 году, калі ў яго ня было нічога супольнага з памянёнай „парачкай“. Больш таго: Часовы Камітэт „Саюзу“, які выпусьціў у сьвет аднаднёку **„Народ“**, ды адцураўся ад паноў паслоў, мае **і зусім іншую ідэалёгію,** чым падаваныя ў „Сялянскай Ніве“ баламуцтвы! Гаворачы аб сялянстве, як аб клясе, новыя прадстаўнікі і запраўдныя тварцы захопленага панамі паслямі „Саюзу“ маюць наўвеце толькі **працоўнае** сялянства, **„працоўны люд, што сам собскімі рукамі ўрабляе маці-зямлю“.** І гэта ўжо прадстаўляе вялікі крок наперад, раўнуючы з ідэалёгіяй „Сялянскае Нівы“ — чыста буржуазна-кулацкай, а не працоўнай. Не затрымліваючыся сяньня над падробным разглядам гэтае кароткае заявы, мы мусім адзначыць што яна прынамся выдзяляе з „сялянскае клясы“ элемэнты непрацоўныя, кулацкія, ды рашуча абмяжоўвае працоўнае сялянства ад усялякіх „рольнікаў“, да якіх буржуазія стараецца залучыць — побач з абшарнікамі—і працоўнае сялянства на падставе аднае супольнае рысы: што ўсе яны — **„уласьнікі“**. Прынцып **працы** мае лучыць увадно гэную „сялянскую клясу“, хоць акурат гэты прынцып **павінен аб'яднаць яе і з работнікамі!!** Але так „далёка“ новыя павадыры „Саюзу“ не пайшлі....

Усё-ж „пераварот“ у „Саюзе“ прадстаўляе дадатнае зьявішча з таго боку, што выкрывае аканчальна тую агідную ролю, якую за апошні час адыграла жменька прагавітых на пасольскія мандаты і пэнсіі людзей, забрудзіўшых беларускае жыцьцё горш за Валэйшу ды Паўлюкевіча. І мы лічым сваім абавязкам падаць галоўныя месцы з рэвэляцыяў **„Народу“**, на якія „Сялянская Ніва“ не знайшла ніякага лепшага адказу, апрача лаянкі і новае паскуднае хлусьні.

Заклaдзіны Беларуск. Сялянскага Саюзу.

„Саюз“, як выясьняе **„Народ“**, утварыўся ў Празе Чэскай у 1922 годзе. Стварыла яго група студэнтаў-эмігрантаў з гр. Янам Станкевічам на чале.

Саюз устанавіў зносіны з сялянскімі арганізацыямі іншых народаў і прыймаў дзейнае ўчасьце ў міжнародных сялянскіх нарадах і конгрэсах (прыкладам на Славянскім Кангрэсе Сялянскім у Любляне 1924 г.).

Праца Беларускага Сялянскага Саюзу вельмі абмежавалася тым, што ягоны цэнтр быў на чужыні, адкуль і мусіла выходзіць уся ініцыятыва ў дзейнасьці. Дык „сельсаюзьнікі“ з Прагі толькі слалі свае стацьці да краю, дзе іх друкавала ксяндзоўская „Крыніца“, ды стараліся прыцягнуць тамака актыўнейшых людзей, з якімі спадзяваліся дагаварыцца на ідэйным груньце.

У лічбе будучых сяброў зьяўляліся імёны паслоў П. Мятлы й В. Рагулі а пасьля і Ф. Ярэміча. Большасьць сяброў Саюзу ў Празе да Ярэміча адносіліся нэгатыўна, а Мятлу й Рагулю блізу што ніхто ня знаў, прынамся Рагулю ніхто ня знаў, як сьвядомага Беларуса.

Ярэміч з Рагуляй кампрамітуюць Саюз*).

Але час ішоў, а штосьці чуткі аб пасольскай ініцыятыве сялянскай сьціхлі. І толькі як у 1925 г. утварылася Беларуская Сялянска-Работніцкая Грамада і потым паслове ейныя вылучыліся з Беларускага Пасольскага Клюбу, задзейкалі ізноў аб сялянскай ініцыятыве паслоў Рагулі й Ярэміча. Але й пасьля гэтага справа з паслямі ішла, як мокрае гарыць (аказалася потым, што п. Ярэміча й Рагулю ўвесь час трэба было пераконаваць і заахвочаваць да сялянскай працы, ня гледзячы на тое, што яны жадных аргумэнтаў проці яе не выстаўлялі, а проста агіляліся, не хацелі рабіць). Увосень 1925 г. Ф. Ярэміч, едучы із Жэнэвы, заехаўся ў Прагу і меў тамака нараду ў справе арганізацыі Саюзу ў Бацькаўшчыне з Прэзыдыумам Беларускага Сялянскага Саюзу. Пабачыўшыся з Ф. Ярэмічам, сябры Саюзу пацьвярдзілі толькі сваё перакананьне аб няздольнасьці Ярэміча быць арганізатарам Саюзу ў Бацькаўшчыне. Але, прыняўшы пад увагу, што з Ф. Ярэмічам відавочна будуць людзі адпаведнейшыя да гэтае працы, ды што борзда з-заграніцы маняцца вярнуцца ў Бацькаўшчыну сябры ўжо з выробленай сялянскай ідэолёгіяй, не пярэчылі прыступленьню Ярэміча й Рагулі да сялянскай арганізацыі ў краі. На нарадзе было зазначана, што Беларускі Сялянскі Саюз існуе з 1922 г. і што новая сялянская акцыя ў краі будзе толькі пашырэньнем дзейнасьці дагэнуляшняга Саюзу.

За якісь час першыя знакі дзейнасьці сялянскай Ярэміча й Рагулі ў краі пераканалі Саюз, што яны навет на толькі ня здатны, колькі ад іх спадзяваліся. Аказалася, што ў іх нічагусенькі ня клеіцца: ані канфэрэнцыя, на каторай былі людзі або пазычаныя Хрысьцянскай Дэмакратыяй, або чыста прыпадковыя, ані тыднёвік „Сялянская Ніва“.

У другой палове ліпня 1926 г. вярнуўся ў Вільню з-заграніцы стары сябра Бела-

*) Ад гэтага мейсца даем дасло̆ўны перадрук з „Народу“.

Першая ластаука.

Польскія газэты паведамляюць, што камітэт помачы пацярпеўшым ад неўраджаю, які стварыўся ў Радавай Беларусі, зьвярнуўся да польскага Чырвонага Крыжа з просьбай дапамагчы ў атрыманьні ад польскага ўраду дазволу на прысылку і ў падзеле 15.000 пудоў хлеба, які сабраны для пацярпеўшага ад неўраджаю сялянства Заходняе Беларусі.

Цікаўна, ці польскі ўрад дасьць сваю згоду на ўвоз гэнага хлеба. Як ведама, адзін з папярэдніх урадаў Польшчы адмовіў у дапушчэньні падобнае-ж ахвяры хлебам, прысланае для ўкраінскага насяленьня — на рукі ўкраінскага таварыства „Просьвіта“. Як будзе цяпер, трудна згадаць...

рускага Сял. Саюзу і адзін зь яго закладчыкаў д-р Я. Станкевіч і некалькі іншых сяброў. Тое, што яны тут пабачылі, было запраўды страшнае. Аказалася, што паслове Ярэміч і Рагуля ані думаюць для Саюзу і навет наагул для беларускай справы. Жыцьцё іхняе запраўды было падобнае да якогась мусульманскага раю: елі, шмат пілі і нічагусенькі не рабілі. Рагуля хоць разы два-тры прамаўляў на пасольскім вечу, а Ярэміч навет гэтулькі не рабіў; ён адно спадзяваўся, што „Грамаду“ зара ліквідуе польскі ўрад і тады ўсе сябры ейныя рынуцца ў Саюз. Аказалася, што на Канфэрэнцыі, навет пры дзівосным яе складзе (глянь вышэй), панове Рагуля і Ярэміч былі абраны ў Прэзыдыум Саюзу вылучне дзеля таго, што былі пасламі. Адначасна канчальна выясьнілася, што яны пайшлі ў Сялянскі Саюз ня дзеля ягонае ідэолёгіі, а дзеля таго, каб самым асабіста прайсьці ізноў у Сойм. Пакуль ня было „Грамады“, яны спадзяваліся прайсьці ў Сойм, карыстаючыся быццам асабістым да іх даверам выбіральнікаў іхніх вокругаў, а пасьля ўзьніку „Грамады“ трэба было глядзець іншай дарогі да Сойму.

Ведама, што калі нічагусенькі не рабілі „кіраўнікі“, дык і ніхто іншы нічога не рабіў. Жыцьцё Саюзу ў Бацькаўшчыне абмежавалася тымі спагадлівікамі, каторых выклікала дзейнасьць Саюзу з Прагі.

Пры такім палажэньні праца сяброў Саюзу, што прыехалі ў Вільню, была вельмі цяжкой. Але прыдзержуючыся выробленай ужо ў Саюзе тактыкі, што з Беларусамі толькі тады можна парываць, калі выпрабаваны ўсе іншыя спосабы, каб паправіць шкоду, — сябры Саюзу прыступілі да ціхой працы, не выступаючы проці „павадырства“ Рагулі і Ярэміча ў краёвай арганізацыі Саюзу.

Але, як можна відзець з вышсказанага, праца гэтая не магла быць трывалаю. Гэта быў толькі лішні даказ шчырага жаданьня супольне працаваць навет з Ярэмічам і Рагуляю. Прадстаўце сабе гэтых „кіраўнікоў“, каторыя ня ведалі, як кіраваць, ня мелі жадных партыйных і нат наагул грамадзкіх імкненьняў. У Рагулі прытым ад старога чарнасоценства асталося сьляпое русафільства. Паводле яго, калі масы Заходняе Беларусі імкнуцца на ўсход да Масквы, дык гэта добра і трэба сьцерагчыся ўсяго, што магло-б іх ад гэтага імкненьня адхінуць. Гэткае Маскаляфільства шкаднейшае за ўсялякае іншае, бо Маскаляфільства дзеля самае Масквы, а ня дзеля якіх нацыянальных ці сацыяльных, запраўдных ці выабражаных палёгкаў. Трэба адмеціць, што ўся тройка („саюзьнікі“ паслове і іхні сэкрэтар) ня верачы ані ў свае ані ў народныя сілы, ня імкнуліся (і ня імкнуцца) да незалежнасьці Беларусі, хоць у некаторых выступленьнях і ў „Сял. Ніве“ рэклямавалі свае незалежніцтва, бо яно давала ім некаторы эфэкт, не вымагаючы (як яны думалі) жаднай працы.

Але бязьдзейнасьць гэтых людзей была лепшай чымся іхняя „дзейнасьць“. Настала яна ў канцы восені. У страсе, што Сойм будзе распушчаны і яны ня будуць абраны нанова, гэтыя людзі зьвярнулі асаблівую ўвагу на тое, на што й дагэтуль толькі зварачалі ўвагу, г. зн. на свае будучыя мандаты. Займацца працай культурнай ня трэба, бо гэтым адхінаюцца сілы ад палітычнай агітацыі, каторая адна толькі можа даць мандаты. У „Сял. Ніве“ трэба праўдай і няпраўдай рэклямаваць „кіраўнікоў“. Мала гэтага, каб сялянскія масы пашлі да п. Ярэміча й К-о, яны наважылі ачарніць, як толькі мага, грамадаўскіх і прыхільных да „Грамады“ дзеячоў. **„Мы павінны зьбіць галавы, дык масы пойдуць да нас“** сталася любою фразаю Ярэміча. Гэтае „зьбіваньне галоў“ пачалося ў пачатку сьнежня 1926 г. ад выдумляньня й выліваньня на іх памыяў, хоць самі „кіраўнікі“ ведалі, што ў іхняй („кіраўнікоў“) лаянцы няма праўды.

Што дзеецца ў Ярэміча й Рагулі.

„Саюз“ п. Ярэміча можа быць найлепшым прыкладам, як могуць людзі дэмаралізавацца у пагоне за асабістымі карысьцьмі ў справах нацыянальна-грамадзкіх. Лаянкі, інсынуацыі, шкадаваньні, што не арыштаваны і іншыя грамадаўскія дзеячы, або іх чарненьне сьвядомай маной аб іхніх зносінах з дэфэнзываю так і сыпяцца з воргану „саюзу“ Ярэмічавага „Сялянскае Нівы“. Далей у дэмаралізацыі ісьці немагчыма. „Сялянская Ніва“ сваімі нягоднымі лаянкамі выперадзіла ўжо Паўлюкевічава „Беларускае Слова“. Дык няма дзіва, што, ня гледзячы на сваю паказную апазыцыйнасьць да польскага ўраду, п. Ярэмічы і Рагулі надта ўжо ў блізкіх адносінах з людзьмі, што служаць польскай справе на шкоду справе беларускай; напрыклад: Умястоўскага, Косьцевіча (б. рэдактар Валэйшавага „Грамадзкага Голасу“, а цяпер супрацоўнік Умястоўскага „Беларускага Дня“), Мамоньку запрасілі на сьвяткаваньне ўгодкаў незалежнасьці, з „Белар. Словам“ маюць супольнага супрацоўніка, Сьветазара, а з „Бел. Днём“ Краўцовага Макара.

Як заўсёды, з гэтай дэмаралізацыяй зусім добра ўжываецца маскаляфільства ці мо‘ яно знаходзе адпаведны грунт у падобнай дэмаралізацыі. Гэтак прыкладам „Сялянская Ніва“ піша аб „Беларуска Украінскім народзе“ (перадавіца ў № 28 з 1927 г.). Ясна, што тутака пакуль-што гутарка аб „Беларуска-Украінскім народзе“ (а не народах) дзеля таго, што цяперака неадпаведны мамэнт пашырыць гэтае „адзінства“ й на народ маскоўскі. На пасьледак панове Рагулі й Ярэмічы робяць проста дэманстрацыю проці беларускага руху, проці ўсіх традыцыяў ягоных яны пры выбарах у меставую раду ў Вільні робяць блёк з нашымі прадвечнымі непрыяцелямі — маскоўскімі чарнасоценцамі манархістамі (складаюцца яны ў Вільні як з запраўдных Маскалёў так і з беларускіх рэнэгатаў) і ставяць потым ультыматум нашым спрадвечным сугрaмадзянам Ліцьвінам, дзеля таго тыя змушаны былі адмовіцца ад блёку.

Ачышчэньне Б. С. Саюзу ад паноў Ярэмічаў.

Нельга не згадзіцца, што Беларускі Народ канечна павінен мець сваіх прадстаўнікоў у Сойме і можна было-б яшчэ зразумець, навет даравадь, калі-б якія сьціплюбыя адзінкі імкнуліся сябе правясьці ў Сойм, але з умоваю, што яны былі-б людзьмі адпаведнымі. Азе за людзёў неадпаведных, навет шкодных, ды яшчэ балей за нягодныя спосабы партыйна-асабістай барацьбы, каторымі бэсьціліся людзі вельмі заслужаныя ў беларускай справе, не маглі браць на сябе адказнасьці ідэйныя сябры Беларускага Сялянскага Саюзу. Ф. Ярэміч, В. Рагуля і А. Більдзюкевіч, не зварачаючы ўвагі на Саюз, не здаючы справаздачы з сваей „працы“, ня склікалі такжа зьездаў, канфэрэнцыяў, нарадаў і зборак Саюзу *), наагул усяго таго, дзе можна было-б іх крытыкаваць і адцаліць з прэзыдыуму. Дык, ня могучы дарогай перавыбараў прэзыдыуму спыніць шкодную дзейнасьць вышменаваных трох асобаў, амаль усе сябры Саюзу, у тэй лічбе й д-р Я. Станкевіч, пастанавілі ня лічыць паслоў Ф. Ярэміча, В. Рагулю і іхняга сэкрэтара А. Більдзюкевіча сябрамі Беларускага Сялянскага Саюзу і не супрацоўнічаць з імі.

Адкінуўшы гэтак арганізацыю фальшыва-партыйную й фальшыва сялянскую п. Ярэміча, краёвыя сябры Беларуска Сялянскага Саюзу ўзяліся за запраўднае арганізаваньне ў краю Беларускага Сялянскага Саюзу. Праца на жыцьцё, праца культурная й грамадзкая не давалі магчымасьці пасьвяціць шмат часу на працу партыйную. Ня гледзячы на гэта, прыгатавальная работа ў Вільні і на правінцыі да чэрвеня 1927 г. была зроблена і быў утвораны ў Вільні Часовы Камітэт Б. С. Саюзу, каторы павядзе далей працу. Склад Часовага Камітэту гэткі: Ю. Мурашка (з Вішнева Вялейскага пав.), д-р Я. Станкевіч і М. Шавель. Адрэс Камітэту: Вільня, Крывое Кола 21—3 (Krzywe Koło 21 m. 3).

Адным з пасьпешных заданьняў Часовага Камітэту будзе склікаць з усяе Заходняе Беларусі канфэрэнцыю Саюзу.

Зьмяшчаючы ўвесь гэты нязвычайна цікаўны і паказальны матар‘ял, апублікаваны **„Народам“**, мы будзем у далейшым з вялікім зацікаўленьнем сачыць, у якім кірунку пойдуць новыя павадыры „Сельсаюзу“. Аднак, незалежна ад таго, ці яны здолеюць узыйсьці на належны шлях, ці не, — ужо цяпер мусім сьцьвердзіць, што імкненьне асабіста чэсных і маральна чыстых сельсаюзьніцкіх дзеячоў ачысьціць „Саюз“ ад таго маральнага бруду, які завялі тамака паны Рагулі, Ярэміча і Більдзюкевічы з „багаславенства“ аднае чорнае сутанны, — зьяўляецца ў нашым грамадзкім жыцьці фактам бясспрэчна дадатным.

*) Раз на паўгода былі толькі „зьезды“ прэзыдыуму, на каторыя ня ўсе сябры прэзыдыуму прыяжджалі. Але навет пастановы гэтых „зьездаў“ нідзе не друкаваліся і сябрам Саюзу асталіся няведамымі.

Францыя проці Нямеччыны.

Правакацыйная прамова Пуанкарэ.

Францускі прэм‘ер Пуанкарэ сказаў 22 чэрвеня ў Люнэвілі вельмі рэзкую — папросту правакацыйную прамову — на адкрыцьці памятніка забітым у апошняй вайне. Пуанкарэ трэбаваў, каб Нямецкая Рэспубліка ўзяла на сябе ўсю адказнасьць за ўсё тое, што нарабіла імпэратарская Германія, гэта значыць: прызнала маральную віну за выклікацьне вайны, ды ўсе вынікаючыя стуль абавязкі матар‘яльных адшкадаваньняў, пакорнасьці забойчаму Вэрсальскаму Трактату і г. д. Тады ніхто ня будзе зьмешываць нямецкага народу з пахаванай імпэрыяй Гогэнцолернаў. Францыя паказала сваю толеранцыю ды гуманнасьць, даючы згоду на палітыку Лёкарно. Яна трэбуе ад Нямеччыны адно толькі прызнаньня навек істнуючых цяпер граніцаў Францыі, адрачэньня ад Эльзасу і Лётарынгіі, ды поўнай сплаты адшкадаваньняў. Але перадусім Нямеччына павінна рашуча зьмяніць сваю ваяўнічую палітыку, разьвязаць усе тайныя ваенныя арганізацыі, дакончыць збурэньне недазволеных крэпасьцяў на ўсходзе, перабудаваць усе казармы на прыватныя кватэры і г. д. Тады ўсе, а перадусім — французы, паверылі-б у шчырае міралюбіе Нямеччыны, ды гэта аблягчыла-б прыязнае зблізжэньне з Францыяй, якога яна так хоча. Бо-ж Францыя заўсёды хацела, хоча і будзе хацець перадусім—міру.

Добры, запраўды-ж, „мір“ дый добрая „прыязьнь“ між „роўнымі“ дзяржавамі, з якіх адна, як Францыя, можа быць азброена да зубоў, дый яшчэ трымаць пад ваеннай акупацыяй найлепшыя абшары суседзкай зямлі, а другая—гэтая суседка—павінна быць безаружная і пакорна спаўняць загады накінутага ей „міру“. І так „павінна быць“, як кажа „прыяцель нямецкага народу“, п. Пуанкарэ,—„сёньня, заўтра“ ды—„вечна“.

Уражаньне ў Нямеччыне.

Правакацыйная прамова Пуанкарэ выклікала страшэннае абурэньне ў Нямэччыне. Уся прэса абражана і разгневана—як тонам, таксама і зьместам закідаў ды „загадаў“ Пуанкарэ Нямеччыне, акурат такіх самых, якія тасаваў Пуанкарэ ў першыя гады пасьля перамогі саюзьнікаў.

Афіцыяльны орган Штрэзэмана з абурэньнем зьбівае запраўды-ж абураючыя закіды францускага прэм‘ера, быццам Нямеччына ня споўніла абяцаньня збурыць усходнія крэпасьці. Калі навет ня верыць наагул Нямеччыне, дык трэба ж сьпярша скантраляваць, што зроблена на месцы. Прэса наагул адзначае, што Пуанкарэ, карыстаючыся зацягнуўшайся хваробай Брыяна, сам бярэ ў свае рукі кіраваньне замежнай палітыкай Францыі, варочаючыся да парыяду акупацыі Руры. Гэтая прамова—папросту зрыў усяго, што зроблена ў галіне нямецка-францускага паразуменьня лёкарнскай—палітыкай Брыяна. Прамова гэта—рашучы паварот у францускай палітыцы, які суліць новыя вялізарныя небясьпекі для толькі-што пачаўшай заміраццa Эўропы.

У Сойме.

Надзвычайная сэсія Сойму.

Пасьля блізу трох-месячнага перарыву—неяк неахвотна—пад націскам самога Сойму—скліканы ўрадам на надзвычайную сэсію польскі парлямант. Перад сьмерцяй сваей Сойм раптам пачуў вялікую „ахвоту да працы“. Але духам сьмерці ўжо так ахоплены гэты канаючы Сойм, што навет—пасьля 3-х месячнага „адпачынку“, дый яшчэ ў часе, калі разглядалася ды мо‘ й вырашалася такая важная справа, як зьмена Канстытуцыі, у Сойме не хапіла... кворуму, ці патрэбнага ліку паслоў дзеля галасаваньня! Шмат паслоў ня прыехала, шмат ня прыйшло, шмат папросту ўхілілася ад учасьця ў галасаваньні, мо‘ жадаючы сарваць няпрыемны для іх і для ўраду праект зьмены Канстытуцыі...

Запраўды-ж, трэба, усьлед за „Роботнікам“, назваць гэткае зьявішча—скандалам...

Але гэта „скандал“ паглыбіцца яшчэ больш, калі ўцямім, аб што йшло на першым паседжаньні Сойму, якую зьмену ў Канстытуцыі прапанавалася зрабіць Сойму. — На павестцы стаяла прапазіцыя ППС, каб вярнуць Сойму тое права на самаразьвязаньне, якое было аднята ад яго неяк прыпадкова, як кажуць пэпээсы, у часе зьмены Канстытуцыі ў канцы ліпня 1926 г., калі права разьвязаньня Сойму было нанова дадзена Прэзыдэнту Рэспублікі. Пэпээсы зусім слушна кажуць, што права на разьвязаньне Сойму і на скліканьне новага павінна належаць ня толькі Прэзыдэнту (фактычна—ураду), але і парляманту. Бо-ж, калі між урадам і парлямантам выклікаюцца канфлікты, дык права зьвяртацца да народу — аб яго аканчальнае рашэньне—павінен мець ня толькі ўрад, але і народнае прадстаўніцтва. Дый ясна, што парлямант можа лепш адчуць, калі склад яго не адпавядае волі народу, ці што страціў даверые краю.. А вось цяпер у Польшчы дык стварылася запраўды-ж нячуванае ў гісторыі парляментаў палажэньне: парлямант дажывае свае апошнія дні, чуе ў сваей лепшай частцы сваю слабасьць ды нязгоднасьць з настроямі Краю, хоча памерці ў законны час, — але ўрад, наадварот, хоча, каб гэты, гэткі іменна парлямант існаваў далей, хаця—ці мо‘ затым, што ён слабы ды нягодны, ня мае сілы працівіцца ўраду, якому даў вялізарныя паўнамоцтвы,—бо-ж ня мае падтрыманьня ў краі.

Беларуская прэса пасьля перавароту ў траўні заявіла аб патрэбе безадкладнага роспуску Сойму ды вызначэньня новых выбараў. Трэбавалі гэтага, але яўна няшчыра, і некаторыя польскія партыі. Ня верылі беларусы тады ў шчырасьць навет пэпээсаў, якія сёньня рашуча трэбуюць „натуральнай сьмерці“ Сойму.—Год назад іменна польская лявіца на чале з пэпээсамі ўскладала вялікія надзеі на „маёвы пераварот“... А найлепшым довадам няшчырага „трэбаваньня“ разьвязаньня Сойму зьяўляецца тое, што, папраўляючы ў ліпні леташняга году Канстытуцыю, як правіца, таксама і лявіца на чале з ППС,—дапусьцілі, каб загарантаванае ў Канстытуцыі права самаразьвязаньня Сойму неяк „прыпадкова“ было выкінена з Канстытуцыі і заменена правам Прэзыдэнта распускаць Сойм...

Ясна і цяпер, што ў вялізарнай часткі паноў паслоў шчырага жаданьня „гасіць сваі мандаты“, траціць свае „дыеты“ (пэнсіі)—няма! Гэтым і тлумачыцца, што шмат з іх зусім не сьпяшыла ў Сойм на працу над нямілым праектам... Але большасьць паслоў усё-ж — шчыра, ці не, але — з пагляду на сваіх выбаршчыкаў, ды ратуючы рэшткі „павагі польскага парлямантарызму“, усё-ж знайшла ў сабе адвагу прыняць праект аб зьмене Канстытуцыі. Сойм вярнуў сабе права самаразьвязаньня, аднятае ў яго... ім-жа год назад! Але-ж гэта зусім яшчэ ня значыць, што Сойм знойдзе навет такую невялічкую большасьць у сябе, каб самаразьвязацца, асабліва, калі мо‘ ўрад запрапануе яму—„у надзвычайным парадку“ — прадоўжыць яго паўнамоцтвы і... пэнсіі паноў паслоў!

Падамо некалькі цікаўных лічбаў з галасаваньня.

Як ведама, праект прайшоў першае чытаньне яшчэ перад сьвятамі; у камісіі ён быў прыняты з пэўнымі папраўкамі. Другое чытаньне адбылося ў прысутнасьці 324 пасло̆ў, гэта значыць—каля сотні паслоў сядзела сабе дома. У часе другога галасаваньня прысутных паслоў налічана было толькі 214, ці—менш паловы, якой вымагае Канстытуцыя... Гэта-ж мае значыць, што больш паловы Сойму неяк не захапілася ды не запалілася думкай аб здабыцьці назад права на самаразьвязаньне Сойму... Прыняты былі маршалкам ды канвэнтам старшыняў соймавых клюбаў экстраныя меры, і толькі тады ў салі сабралася 225 паслоў, з якіх 189 падалі голас за права на самаразьвязаньне, а 10—проці. Рэшта не галасавала, ці сядзела ў буфэце...

Урачыстае паседжаньне Сойму.

Старшыня Сойму склікаў на 24 чэрвеня ўрачыстае паседжаньне Сойму — у чэсьць польскага паэта Славацкага, косьці якога перавозяцца з Парыжу ў Кракаў.

Проці „мілітарызацыі“ выбараў.

Усе клюбы правіцы і цэнтру ўнясьлі ў Сойм вельмі цікаўную прапазіцыю аб зьменах у законе аб аснаўных правох і абавязках жаўнераў і афіцэраў арміі, ясна і выразна дабіваючыся пазбаўленьня наагул вайсковых у чыннай службе права актыўна прымаць учасьце ў усялякіх публічных выбарах — у парлямант, у самаўрады, у вызнанёвыя гміны і т. п. Зразумела, забясьпечанае § 13 Канстытуцыі права быць выбраным у гэтыя публічныя ўстановы так-зван. — „пасыўнае выбарн. права“—астаецца ў поўнай сіле.

Гэткім дадаткам да існуючага Статуту выразна азначаецца агульная забарона, якая ёсьць у Канстытуцыі. Беспасрэдна выклікана гэтая прапазіцыя правіцы тым, што ў часе выбараў, напрыклад, у варшаўскую мястовую раду жаўнеры, праўда, не галасавалі, але вось паны афіцэры дык галасавалі. Правіца, калі цяпер армія выйшла з-пад яе ўплываў, слушна баіцца агульнай „мілітарызацыі выбараў“, калі хаця-б толькі паны афіцэры пачалі масава прымаць „актыўнае“ ўчасьце ў выбарах.

Кожны лёгка зразумее, што значыць актыўнае ўчасьце паноў афіцэраў і жаўнераў у выбарах, напрыклад, у гмінныя самаўрады на беларускай вёсцы—у раёне распалажэньня якога-небудзь палка польскіх уланаў...

Адміністрацыйная камісія.

Адміністрацыйная камісія ўзнавіла працу над праектам закону аб самаўрадах. Былі прыняты ў трэцім чытаньні ўсе артыкулы закону аб павятовых радах. Перад пачаткам дыскусіі прадстаўнікі нацыянальных меншасьцяў заявілі, што не прызнаюць правамочнасьці камісіі, пацьвярдзіўшы яшчэ раз, што ня будуць прымаць учасьця ў працы над самаўрадавымі законамі, як прынцыпова крыўднымі ды няпрыемнымі для меншасьцяў.

Справа выбарнага закону ў канстытуцыйнай камісіі.

21 чэрвеня адбылося паседжаньне канстытуцыйнай камісіі Сойму, на якім узнавілася праца над праектамі правіцы аб зьмене парляманцкага выбарнага закону.

Справа ў тым, што ўзапраўднасьці лявіца і меншасьці ня прымалі ўчасьця ў працы над гэтымі праектамі правіцы, прынцыпова адмаўляючыся ад усякай зьмены існуючага закону. Працавала толькі „падкамісія“, злажаная з сяброў правіцы і цэнтру, якая апрацавала запраўды-ж „харошанькі“ праекцік, скіраваны проці роўнасьці палітычных правоў у Польшчы ня толькі меншасьцяў, але і—наагул працоўных масаў: работнікаў і сялянства. Дык, калі старшыня камісіі запрапанаваў гэты „праект падкамісіі“ прыняць за падставу дзеля дыскусіі ў канстытуцыйнай камісіі, лявіца запратэставала, ня лічучы гэты праект камісыйным. Тады — пасьля дыскусіі ў фармальнай справе — пастанавілі 24 чэрвеня сабрацца падкамісіі ў поўным складзе ўсіх прадстаўнікоў правіцы і лявіцы, каб „аформіць“ гэты праект, ці — зьмяніць яго. Ці гэта значыць, што лявіца йдзе ў гэтай „прынцыповай“ справе на кампраміс з правіцай?!

Эндэкі проці цыркуляра аб „мове надпісаў у школе“.

Соймавы клюб Эндэцыі ўнёс у Сойм гэткую прапазіцыю:

„Сойм сцьвярджае, што цыркуляр пана мін. асьветы з 12/4—1927 г. ў справе мовы надпісаў, абвестак, нарадаў, кнігаў і актаў школьных, як роўна і выданы на падставе гэтага цыркуляр Валынскага куратара з 4.V—27 г.—нязгодны з існуючымі законамі. Дык Сойм заклікае ўрад, каб гэтыя цыркуляры былі безадкладна скасаваны“..

Справа ў тым, што фармальна эндэцыя мае рацыю: Сойм, даючы ўраду шырокія паўнамоцтвы, выключыў з іх школьнае заканадаўства.

У зьвязку з тым-жа эндэцкі клюб зрабіў яшчэ адну прапазіцыю, скіраваную проці дэкрэту Прэзыдэнта, які зьмяніў Школьны Статут — у галіне службовых стасункаў вучыцялёў.

Палітычная хроніка.

У Польшчы.

Мэмарыял Радавага ўраду да Польшчы.

„Роботнік“ даведаўся, быццам радавы ўрад мае ў найбліжэйшыя дні падаць польскаму ўраду мэмарыял, „пералічаючы ўсе тыя процірадавыя арганізацыі, якія быццам істнуюць на тэрыторыі Польшчы“. У гэтым мэмарыяле радавы ўрад патрэбуе разьвязаньня гэтых арганізацыяў.

Да зьмены выбарнага закону.

З розных крыніцаў даходзяць у прэсу весткі, быццам урад апрацоўвае на сваю руку праект зьмены выбарнага закону... Праект, відаць, мае быць унесены ў Сойм, бо ўрад ня мае паўнамоцтваў сам зьмяняць дзеючую Ордынацыю.

Быццам, урадавы праект прадбачыць стварэньне аднамандатных акругоў, гэта значыць — скасаваньне галасаваньня па сьпіскам паводле прынцыпу прапорцыянальнасьці. Быццам, як піша „Газэта Варшавска“, выславы ўрадам заграніцу некалькі ўрадоўцаў, каб там навучыліся чужых канстытуцыяў...

Эндэкі проці прэсавых дэкрэтаў

Як ведама, урад выдаў аж два дэкрэты ў справе прэсы: Адзін дэкрэт тымчасова нармуе жыцьцё прэсы наагул; другі — зьмяняе істнуючыя ўгалоўныя законы, адносна да праступкаў прэсы, павялічываючы перадусім кары за „шырэньне няпраўдзівых вестак“ і зьнявагу ў друку...

Дык вось, соймавы клюб эндэцыі пастанавіў агульны дэкрэт аб прэсе прыняць за падставу дзеля апрацоўкі ў Сойме, але дадаткавы дэкрэт аб павялічаных карах за „прэсавыя праступленьні“ — адкінуць, не разглядаючы, цалком, як ужо аднагалосна скасаваны Соймам у часе разгляду першага прэсавага дэкрэту — 4-га лістапада 1926 году.

„Падвышка пэнсіяў“ для дзяржаўных урадоўцаў.

Як ведама, віцэ прэм. Бартэль абяцаў дзяржаўным урадоўцам, што ад 1-га ліпня яны дастануць падвышку пэнсіяў. Але вось ужо падыходзіць абяцаная дата, але, як сцьвярджаюць газэты, урад толькі яшчэ прыступіў да працы над... параўнаўчай статыстыкай пэнсіяў дзяржаўных, самаўрадавых ды прыватных працаўнікоў! Дык польскія газэты пішуць, што „ня можна лічыць, што 1 га ліпня падвышку ўрадоўцы дастануць“...

Справа амэрыканскай пазыкі для Польшчы.

„Апазіцыйны“ „Роботнік“ піша з абурэньнем:

„Няшчасная заграднічная пазыка для Польшчы ператвараецца ў нейкую байку з „1001 ночы“ (ведамы збор арабскіх народных казак). Розныя паны езьдзяць сабе з Варшавы ў Парыж і назад. „Уплывовыя асобы“ шэпчуць на вуха журналістам, што — „усё ідзе вельмі добра“. Месяцы плывуць за месяцамі. Кансьпірацыя красуе найляпей. Ніхто нічога ня ведае напэўна“... і т. д. А пазыкі ўсё-ж няма...

Урад ізноў падаў пацяшаючую вестку: „Прэзэс Польскага Банку п. Карпіньскі, разам з сваім „віцам“ п. Млынарскім, пасьля нарадаў у Парыжу, вярнуўся ў Варшаву“.

„Мы вельмі цешымся з шчасьлівага павароту гэтых паноў, але —што, „да чорта, выйшла з гэтай пазыкі“?—аж крычыць пэпээсаўская „апазіцыя“...

Банкруцтва „гаспадарчай экспансіі“.

Гандлёвы суд у Канстантынопалі абвясьціў Польскае Таварыства Сьпірытусовай Манаполіі ў Турцыі — банкрутам. Гэтае Таварыства было закладзена групай польскіх абшарнікаў, якія, хаваючы сваю валюту заграніцай, пусьціліся на вялікія спэкуляцыі ў Турцыі. Атрымаўшы, апрача пазыкаў у італьянскім ды венскім банках, значную падмогу ад польскага ўраду—у відзе некалькіх мільёнаў літраў сьпірытусу на доўгасрочны крэдыт, польскія дзеячы, якія ня ўмелі папросту добра арганізаваць дзела ў няведамым ім краі, зразумела-ж, хутка правалілі ўсю сваю „гаспадарчую экспансію“, ці папросту — авантуру ў Турцыі.

Цікаўна, што Польскае Таварыства, канкуруючы на конкурсе з такім-ж нямецкім, прыняла вельмі цяжкія варункі, каб толькі вырваць канцэсію ў немцаў. Пры гэтым палякі паверылі абяцанкам турэцкага міністра, што ён злагодзіць гэтыя варункі. Але міністар гэты (можа дзеля таго?!) зараз-жа паляцеў у адстаўку, і польскім „прадпрыемцам“ прышлося працаваць у варунках, якіх ня прынялі практычныя немцы.

Пазыка польскага ўраду прапала за банкрутамі. Але гэтую пазыку загарантавалі 3 вялікія прамысловыя арганізацыі абшарнікаў у Польшчы... Дык цікаўна, ці спагоніць урад п. п. Мэйштовіча і Незабытоўскага з гэтых „жырантаў“ доўг іхняга „турэцкага калегі-банкрута“?!

Заграніцай.

Пасол Ракоўскі аб польска-радавых адносінах.

Радавы пасол у Парыжу Ракоўскі ў гутарцы з журналістамі зьбіў пушчаную прэсай вестку, быццам радавы ўрад патрэбаваў ад Польшчы выдачы Каверды (у абмен на польскага афіцэра Яніка). Радавы ўрад паслаў Польшчы толькі тыя 2 ноты, якія былі апублікаваны; апрача таго, ніякіх дамаганьняў ад Польшчы Рады не выстаўлялі. У нотах ССРР ня было нічога такога, чаго ня прыняў польскі ўрад, дый што-б награжала добрым суседзкім адносінам між абедзьвюма дзяржавамі, ці шкодзіла іх узаемным інтарэсам. Ракоўскі заявіў далей, што дамаганьне скасаваньня проціравых арганізацыяў точна абапёрта на Рыжскім Трактаце. Паразуменьне ў гэтай справе дасягнута з Польшчай даўно, задоўга да замаху Каверды. Ніякай трэцяй ноты ўрад ня вышле, пакуль не атрымае адказу на другую. Урад жджэ павароту мін. Залескага ў Варшаву, каб прадаўжаць карэспандэнцыю, ня выходзячы аднак-жа з рамак добрасуседзкай дыскусіі. Радавы ўрад даў Польшчы довады свайго міралюбія, прапануючы заключыць трактат аб узаемным ненападаньні.

Троцкі і Зіноўеў.

Толькі-што прэса пісала, быццам Троцкі і Зіноўеў—за апазыцыйныя прамовы—выключаны з складу Ц. К. камун. партыі. А вось цяпер на адным з сабраньняў у Маскве ізноў выступіў Троцкі, які заявіў, што канфлікт радавага ўраду з Англіяй і з Польшчай (?) стварыў вельмі цяжкае палажэньне для радавай замежнай палітыкі. Але якраз дзеля гэтага ён, адносячыся крытычна да палітыкі Сталіна, будзе ўсемі сіламі падтрымліваць сучасны радавы ўрад у яго барацьбе з вонкавымі і ўнутранымі ворагамі.

Такога-ж зьместу напісаў пісьмо на імя Ц. Выкан. Камітэту і Зіноўеў.

Водгукі расстрэлу ў ССРР.

У выніку расстрэлу бяз суда фінляндзкага грамадзяніна ў Маскве, фінляндзкі ўрад паслаў радаваму ўраду ноту, у якой рэзка пратэстуе проці гэнага расстрэлу. Нота падчырківае, што прысуд ГПУ быў выканаы без законнай судовай працэдуры і без паведамленьня фінляндзкага ўраду аб прысудзе. Фінляндзкі ўрад прымае да ведама заяву камісарыяту заграднічных спраў аб тым, што расстраляны Эльвэнгрэн не пазываўся сам на сваё фінляндзкае грамадзянства. Але гэта не звальняла радавы ўрад ад выпаўненьня абавязываючых фармальнасьцяў. Фінляндзкі ўрад шкадуе, што цяпер ён пастаўлены перад дакананым фактам, але зварачае ўвагу радавага ўраду на нарушэньне прынятых на ўсім цывілізаваным сьвеце прынцыпаў законнасьці. Паўтарэньне гэтага можа пашкодзіць разьвіцьцю прыязных стасункаў між Фінляндыяй і ССРР

Ці ўжо правал англійскага пляну проціравай коаліцыі?

У гутарцы з журналістамі бэльгійскі прэм'ер Вандэрвэльдэ, якому прыпісываюць высунуты ў Жэневе праект „канфэрэнцыі ў расейскай справе“, заявіў, што ўсе чуткі аб тым, быццам Рада 6 дзяржаваў апрацавала ў Жэнэве нейкі плян проціравага фронту,—хлусьня. На нарадах (а яны, значыць, усё-ж ткі ў гэтай справе былі!) Чэмбэрлен заявіў, што Англія зусім ня зьбіраецца націскаць на іншыя дзяржавы, каб зрывалі таксама з Радамі, як яна. Калі Штрэзэман сказаў, што Нямеччына захавае з Радамі добрыя адносіны, Чэмбэрлен адказаў, што жадае ей большага пасьпеху ў гэтым, чым мела Англія. Брыян сказаў, што завастраць у сучасны мамэнт стасункі з Радамі было-б вялікай памылкай. Да апошняй думкі далучыўся і сам Вандэрвэльдэ.

З гэтага цікаўнага апавяданьня ясна, што Англія зраклася спробы „націснуць на іншыя дзяржавы, каб сарвалі стасункі з Радамі, калі даведалася, што з гэткай спробы нічога ня выйдзе.

Нямецкі ўрад і сэсія Рады Лігі Народаў.

Рада міністраў на сваім паседжаньні, пасьля дакладу Штрэзэмана, зацьвярдзіла ды адобрыла працу нямецкай дэлегацыі на апошняй сэсіі Рады Лігі Народаў. Спадзяваная апазіцыя з боку нацыяналістаў не выступала.

У чацьвер Штрэзэман мае выступіць з вялікай палітычнай прамовай у парляманьце, дзе пасьля пачнецца дыскусія над яго экспозэ. Прамова Штрэзэмана, як трэба думаць, дасьць належны адказ на правакацыйную прамову францускага прэм'ера.

Канфэрэнцыя 3 марскіх дзяржаваў.

20 чэрвеня ў Жэнэве пачалася канфэрэнцыя прадстаўнікоў Амэрыкі, Англіі і Японіі—ў справе абмежаньня марскіх збраеньняў.

На канфэрэнцыі галоўную ролю іграе амэрыканскі дэлегат, пасол у Бэльгіі Джыбсон. Францыя і Італія прыслалі толькі „наглядчыкаў“, адмовіўшыся ад адказнага ўчасьця ў канфэрэнцыі. Каб аблягчыць учасьце Амэрыкі, канфэрэнцыя „ня мае ніякай сувязі з Лігай Народаў“...

Старшыня Джыбсон, прачытаўшы прывітаньне ад імя прэзыдэнта Куліджа, вылажыў прапазыцыю амэрыканскага ўраду ў справе „разбраеньня на моры“. Паводле амэрыканскага пляну ў дадатак да прынятых на Вашынгтонскай канфэрэнцыі нормаў для ваеннага флёту 3 марскіх дзяржаваў — для крэйсэроў, контр-мінаносцаў і падводных лодак Джыбсон запрапанаваў лічбы аднолькавыя для Англіі і Амэрыкі і значна меншыя (на ²/₅ на круг) для Японіі. Пры гэтым Амэрыка жадала-б зусім скасаваць падводныя лодкі, як спосаб марской вайны.

Англійскі дэлегат прадставіў цэлы рад дамаганьняў, сярод іх — прадаўжэньне веку ваенных караблёў (напрыклад,— пля крэйсэроў з 20 гадоў на 26) і г. д. Для Амэрыкі, Англіі і Японіі ён прапануе прапорцыю агульнай сілы флёту 5:5:3, ці — ту-ю-ж, што і Джыбсон.

Японскі дэлегат заявіў, што Японія хоча ўсталіць прапорцыю сілы флёту прынцыпова роўную для ўсіх 3 х дзяржаваў, але згадзілася-б на тое, каб усталіць істнуючы ў сучасны мамэнт стан марскіх сілаў усіх 3-х дзяржаваў, залічаючы, як істнуючыя, усе тыя караблі, — што будуюцца і толькі-што закладзены ў доках. Пэўна-ж Японія паестаралася нарабіць гэтых закладзінаў новых караблёў — даволі!...

Умяшацельства Дзяржаваў у канфлікт між Югаславіяй і Альбаніяй.

Нямецкія газэты паведамляюць, быццам міністры Брыян, Чэмбэрлем і Штрэзэман умовіліся ў Жэнэве згодна ўмяшацца ў канфлікт між Югаславіяй і Альбаніяй, каб спыніць небясьпеку вайны. Быццам, Францыя, Англія і Нямеччына ўжо патрэбавалі рашуча, каб альбанскі ўрад звольніў арыштаванага перакладчыка югаслаўскага пасольства ў Тыране, а на Белград яны-ж націснулі, каб Югаславія спыніла ўсе падрыхтаваньні да вайны. Газэты спадзяюцца, што гэткім чынам канфлікт будзе зьліквідаваны.

З вялікіх дзяржаваў толькі Італія ня прымае ўчасьця ў гэтых міратворчых кроках.

Рэформа Палаты Лёрдаў у Англіі.

Прадстаўнік ураду зрабіў сэнсацыйную заяву ў палаце лёрдаў — аб праекце ўраду зрабіць рэформу гэтай „верхняй палаты“, зьменшыўшы лічбу сяброў больш, як напалову. Як ведама, у гэты англійскі „сэнат“ уваходзіць аж 740 сяброў... Урад быццам пастанавіў, ня кажучы толькі яшчэ аб часе рэформы, зрэдукаваць лічбу іх да 350...

Забастоўка прафэсараў парыжскага ўнівэрсытэту.

Прафэсары парыжскага ўнівэрсытэту, якім доўга зацягнулі выплату пэнсіяў, пастанавілі забаставаць. З 320 прафэсароў толькі каля 100 прыйшло на экзамены. Рэшта — бастуе... Навучыліся бараніць свае правы і паны інтэлігенты!

Ізноў урадавы крызіс у Румыніі.

З прычыны няўдачы паразуменьня між лібэраламі і людоўцамі-нацыяналістамі ў справе выбараў, прадстаўнікі лібэралаў выйшлі з складу ўраду, які змушаны будзе зараз-жа цалком падацца ў адстаўку. Новы ўрад мае тварыць Братыяну.

Роспуск парляманту ў Югаславіі.

Нядаўна створаны ўрад Вукічэвіча padaўся ў адстаўку — з прычыны нязгоды паміж паасобнымі групамі, якія ўвайшлі ў склад габінэту. Кароль прыняў адстаўку і падпісаў дэкрэт аб разьвязаньні парляманту („Скупштіны“) і назначэньні новых выбараў на дзень 11 верасьня.

Адчыненьне новага баўгарскага парляманту.

19.VI. кароль Барыс адчыніў надзвычайную сэсію нова-выбранага парляманту, таксван. Народнага Сабраньня. У троннай прамове кароль вылажыў праграму працы ўраду і парляманту,—у галіне пераважна фінансавай і гаспадарчай, асьвятліўшы рад пасьпехаў баўгарскае палітыкі за апошнія часы.

Перамога французаў у Сірыі.

Пад шум розных іншых падзей французы вялі заўзятую вайну ў Сірыі проці паўстанцаў-незалежнікаў. З Парыжу даносяць—пэўна-ж з урадавых колаў, — быццам францускае войска аканчальна разьбіла ўсе сілы паўстанцаў, што павадыр іх, султан Атраш, уцёк, што паўстаньне трэба лічыць задушаным. Захопліваючыся „перамогай у Сірыі“, французы забываюцца, што Сірыя — зусім не францускае калёнія, але „самастойная дзяржава“, над якой ахову ды апеку Ліга Народаў „даверыла Францыі“. Добрая „ахова“, якая каштавала краю—цэлае мора крыві.

Наступленьне Чанг-Кай-Шэка ўсьцяж ідзе.

Армія Чанг Кай-Шэка падышла да важнага стратэгічнага пункту, заняцьце якога аддасьць у яе рукі усе правінцыі Шантунг. Чанг Кай-Шэк заявіў, што, заняўшы Пэкін, задушыць там усялякі камунізм...

Генарал Фэнг галоўны камандзір чырвоных арміяў у Кітаі.

Ханькоўскі ўрад падпісаў саюз з генаралам Фэнгам, які зьяўляецца гэткім чынам галоўным камандзірам усіх чырвоных арміяў у Кітаі.

ВОДГАЛАС.

Гга-х! гга-х! гга-х!

. . . .

З падзямельля — скалы чуцен стук малатка;
Гэта Волю куюць гарнякі.
Пад ударам сталёвай, мазольнай рукі
Трашчыць, сыплецца, стогне руда.
Гга-х! гга-х! гга-х!
Б'ецъ акордам ў скалу і рагоча граніт,
Дрыжыць, кашляе, стогне скляпеньне,
А ў грудзёх гарняка ўжо курыць дынаміт,
Захаваны у складках цярпеньня.
Гга-х! гга-х! гга-х!

. . . .

У эфірную высь да прастораў,
Да касуляў зіяючых, чыстых
З сэрцаў пылкіх, гарачых, агністых
Мкнецца песьня да зьяючых зораў:
Гга-х! гга-х! гга-х!
Як агнёва-сталёвыя коні,
Па гранітным, пылаючым шчыце,
Грыміць песьня агню — перамогі
У вясёлкава — зьяючай тоні,
У глыбокім, бязьмежным блакіце:
Гга-х! гга-х! гга-х!
Гэта — песьня з грудзёў мільёна!
Ня чутно ў ёй пакутнага стогна, —
Ня чутно ў ёй бяссільля, зьнямогі;
Ні журбы, наракаьня, трывогі —
Гга-х! гга-х! гга-х!
Гэта — песьня сьвятла і змаганьня,
Гэта — водгалас будучых дзён,
Калі змоўкнуць журба і стагнаньне,
Калі вырвецца гучны праклён
Сьвету стараму ў часе сканаьня;
Гга-х! гга-х! гга-х!

1-VI 1927 г. **Ал. Салагуб.**

ХРОНІКА.

Трыста бяздомных сямей! „Кур. Віл.“ друкуе карэспандэнцыю з Вялейшчыны, у якой гаворыцца, што ў трох толькі гмінах Вялейскага павету—Вайстомскай, Вішнеўскай і Жодзіскай—**каля трохсот сямей жыве дагэтуль у зямлянках!** — Вось, як выглядае „паваенная адбудова“ ў Заходняй Беларусі!

Дапамога беларусам—палітычным вязьням. Польскія газэты пішуць, што Міжнародавая Арганізацыя Помачы Рэвалюцыянерам (МОПР) сабрала і пераслала ў Польшчу 30.000 савецкіх рублёў дзеля дапамогі беларусам—палітычным вязьням, якія знаходзяцца ў польскіх вастрогах.

Яшчэ адзін працэс. У Слоніме толькі-што закончыўся працэс групы беларусаў, якіх вінавацілі ў прыналежнасьці да камуністычнае партыі. Засуджаны, як звычайна, у катаргу: Бандаровіч — на 6 гадоў, Засім і Шышко—па 4 гады.

4/VI—г. г. звольнена з турмы ў Беластоку Вера Маслоўская, засуджаная ў 1923 годзе ў т. зв. „беластоцкім працэсе 45“ — на 6 гадоў катаргі.

Маслоўская прасядзела 5 гадоў.

З гэтага працэсу толькі двое засталіся ў турме Е. Іванюк, які мае 10 гадоў і Тымашэвіч (сядзіць у турме на Крыжах) — мае кару вечнае турмы.

Водгукі выбараў у Вільні. „Кур. Віл.“ падае цэлы рад фактаў агіднага надужываньня ксяндзамі-эндэкамі свайго становішча пры выбарнай агітацыі. Гэтак кс. Крэтовіч (Бэрнардынскі касьцёл) на казаньні заклікаў з амбоны, каб усе галасавалі толькі за эндэцкую чатырнастку, бо ўсе іншыя сьпіскі—гэта, „творы антыхрыста“! Хто не падасьць голасу за сьпісак 14, той учыніць цяжкі грэх! Кс. Бэкеш і іншыя яго калегі па фаху самі зрывалі афішы і адозвы ўсіх камітэтаў, апрача 14. Пасол кс. Ольшаньскі хадзіў па вуліцах з нейкай фанатычнай бабай, і тая, па загаду ксяндза, зрывала варожыя да 14 адозвы. Пробашч у Кальварыі (пад Вільняй) сабраў усіх жабракоў, лікам каля 50, і грaзіў ім, што, калі ня пойдуць галасаваць за чатырнастку, дык прагоне іх спад касьцёлу і ня дасьць далей тамака „зарабляць“. Той-жа „айцец духоўны“ клікаў з амбоны, каб ніхто ня сьмеў галасаваць за іншыя сьпіскі, апрача 14, бо яны „антыхрыставыя“. Клерыкі (вучні каталіцкае духоўнае сэмінарыі) былі таксама змабілізаваны і ў сваіх ксяндзоўскіх вопратках разносілі і ўтыкалі людзям нумары з 14. Урэшце кс. Мосьціцкі і некалькі „панюсяў“ прывялі ў выбарнае бюро 300 калек і інвалідаў з прытулку і ўсей гэтай „арміі“ сьляпых, глухіх і ня пры розуме няшчасных старыкоў, укладалі ў канвэрты № 14, а старшыня выбарнае камісіі дапамагаў ім у гэтым, ажно пакуль нехта ня прывёў паліцыянта, які мусіў „выпрасіць“ цераз меру руплівых апякуноў над душой і целам калек і інвалідаў.

Прызналіся да ілжы. Як мы ўжо падавалі, „Сялянская Ніва“ напярэдадні выбараў у віленскую мястовую раду надрукавала сьвядомую ілжу, быццам на сьпіску Аб'яднанага Работніцкага Камітэту, да галасаваньня за які мы заклікалі ўсіх беларусаў, няма ніводнага беларускага кандыдата, бо быццам „Наша Праўда“ зраклася беларускага месца на карысьць палякоў! І вось у апошнім нумары з 22 чэрвеня тая-ж „Сялянская Ніва“ ў перадавіцы піша, што ў мястовую раду Вільні прайшлі два беларусы: адзін — пад нацыянальным сьцягам (гэта мае быць „русско-бѣлорусскій“ сэнатар Багдановіч!), а другі—пад клясавым. Дык, значыцца, былі-ткі беларусы на работніцкім сьпіску?!

ППС і „Культура“. У Вільні ад нейкага часу істнуе таварыства „Культура“, якое за грошы, даваныя ўрадам, стараецца вясьці палянізацыйную работу сярод беларусаў пад фірмай „поступу“ і „лібэралізму“. Работа „Культуры“ цесна зьвязана з „Беларускім Днём“, рэдактар якога ўваходзе ў склад гэнае „Культуры“. Вось-жа ў часе выбарнае кампаніі „Культура“ і казённыя „культурнікі“ працавалі ў самай цеснай еднасьці з „апазіцыйнымі“ пэпэсамі (з правіцы“, ды так ссябраваліся і здружыліся, што пастанавілі — у знак свaей дружбы — закласьці ў Вільні супольную чытальню).

Так прынамся паведамляе „Кур. Віл.“. Мы-ж з свайго боку дазедываемся, што блізу ўсе пэпэсаўскія павадыры ўваходзяць у склад гэнае палянізатарскае „Культуры“ і за ўрадавыя грошы нясуць беларускім сялянам „дабрадзействы польшчыны“...

Ратуюцца. Аканчальна скампрамітаваныя сваей проці беларускай работай у сувязі з маскоўскімі нацыяналістамі паслы

Ярэміч і Рагуля, ды ў супалцы з кс. Станкевічам, каб ратаваць сябе ў вачох нашага сялянства, зрабілі такую штуку. У канцы пятага месяца трыманьня нашых паслоў і дзеячоў у Вронках гэная „цёплая кумпанія“ падала 20 чэрвеня ў Сойме інтэрпэляцыю з прычыны... вывазу паслоў Тарашкевіча, Мятлы, Валошына і Галавача, ды грамадзян Астроўскага, Шнаркевіча і Бурсэвіча у гэныя самыя Вронкі!

Так праз пяць месяцаў гэная „кампанія“ надумалася „ратаваць“ нашых заарыштаваных дзеячоў — ды акурат тады, калі сталася ведамым, што цераз поўтара месяца пракуратура сама маніцца перавезьці арыштаваных назад у Вільню! А пасьля гэныя спэкулянты на чужым няшчасьці будуць пісаць у сваіх газэтах, што... паслоў перавязьлі ў Вільню, дзякуючы іхнім стараньням!

Старая песьня на новы лад. Як інфармуе „Кур. Віл.“, каторы ўсьцяж займаецца рэклямаваньнем „работы“ Павлюкевіча, утвораная „доктарам“ новая партыя пад назовам „Беларуская Нацыянальная Партыя“ падала ўладам да зацьверджаньня свой арганізацыйны статут. Ну, ды й пад новай фірмай нікога „доктар“ ня здолее ашукаць, апрача мо... польскае адміністрацыі!

Афіцыяльны курс грошы на 24 чэрвеня. Даляр—8 зл. 89 гр. Залаты рубель — 4 зл. 60 гр.

24./VI. на чорнай біржы ў Вільні за даляр плацілі 8,90. Зал. р. 4,70. Чырв. 3 дал. 90 цэн.

КАРЭСПАНДЭНЦЫ

Прасьвета шырыцца, сьвядомасьць расьце.

(Косаўшчына, в. Гошчава).

Наш гурток Т-ва Беларуск. Школы пачаў больш інтэнсыўную працу па пашырэньню беларускае культуры. Дзеля гэтае мэты пры гуртку стварылася сталая драматычная дружына, якая будзе мець за абавязак ставіць спэктаклі ня толькі ў сваёй вёсцы, але дапамагаць і суседнім вёскам у іх тэатральнай працы. Вялікую заслугу ў гэтым адыграў гурток Т-ва Белар. Школы з в. Сенькавічы, які сваім добрым прыкладам, сваею працаю наказаў нашай моладзі, што ня ў п'янстве і распусьце, як было да гэтага часу, а ў дружнай, ахвярнай і супольнай працы, наша моц і сіла і наша перамога. На гэтым месцы складаем сенькаўцам шчырую падзяку за іх ахвярную працу і за тую дапамогу, якую атрымалі ад іх. Ваша праца дарэмна не прапала. Цьвёрда верым і спадзяемся, што за вашым прыкладам пойдуць іншыя вёскі Косаўшчыны, і мы агульнымі сіламі будзем гнаць з нашых вёсак, з нашых курных хатак цемру і п'янства. Да працы! Да жывой творчай працы! **Гошчавец.**

Водгукі 10-х угодкаў М. Багдановіча.

(З Косаўшчыны).

Гуртком Т-ва Бел. Школы вёскі Сенькавічы, Борка-Гічыцкае воласьці, 2-га чэвеня с. г. было ўладжана ўрачыстае сьвяткаваньне дзесятых угодкаў сьмерці беларускага песьняра Максіма Багдановіча. У прыгожа ўдэкараванае памешканьне гуртка ў 4 гадзіне сабраліся сябры гуртка, а таксама і запрошаныя госьці. Старшыня гуртка, прывітаўшы ўсіх сабраных, у кароткіх рысах адзначыў тую вялікую ролю, якую адыграў у беларускім руху бясчасна памёршы паэта М. Багдановіч і заклікаў усіх сабраных да напружанае барацьбы з цемраю і да пашырэньня нашае роднае беларускае культуры. Сабраньне ўшанавала памяць песьняра ўставаньнем і, стоячы тварам да ўдэкараванага вянкамі з кветак і зелянівы абразу, сьпяяла жалобны марш. Пасьля адбыліся рэфэраты на тэмы „Жыцьцё і творчасьць М. Багдановіча“ і „праблемы красы й мастацтва ў творах М. Багдановіча“. Урачыстасьць закончылася дэклямацыяй і пяяньнем „Ад веку мы спалі“. Вялікае ўражаньне на прысутных зрабіла дэклямацыя твораў памёршага песьняра. Па заканчэньню сьвяткаваньня народ і моладзь разыходзіліся поўныя ахвярнасьці „У змаганьні з нядоляй патраціць апошнія сілы“ і разам з паэтам поўныя цьвёрдай надзеі, што:

„Не загасьне сонца! Сонца гляне,
Усіх падыме ада сна!
Ен, гэты дзень, яшчэ настане, —
І ачуняе старана“.

Муха.

Вось якую даюць нам асьвету.

(Горадзеншчына, в. Масаляны).

У часе складаньня дэкларацыяў на беларускую ўрадавую школу, жыхары нашай вёскі, як адзін, з захаваньнем усіх вымогаў закону, зложылі Школьнаму Інспэктару м. Горадні дэкларацыі, у чым атрымалі пасьведчаньні. Разам з гэтым падалі заяву ў Галоўную Управу Т-ва Бел. Школы аб адчыненьні прыватнай беларускай школы. Пасьля гэтага, дзяцей у польскую школу ніхто не пасылаў, спадзяючыся, што будзе свая беларуская школа. У восень прыехаў войт з пісарам зьбіраць грашавую кару па 5 злотых з кожнага, чыё дзіця не хадзіла ў польскую школу. Жыхарства, апіраючыся на распараджэньне Міністра Асьветы, адмовілася плаціць штраф. 1-га чэрвеня с. г. гэтыя адміністратары ізноў завіталі да нас усе на той-жа штраф. Зьявіліся да жыхара М. Вараб'я, які адказаў, што заплаціць штрафу ня мае ніякае магчымасьці з браку грошаў. Войт з пісарам, угледзіўшы лубін, забралі за 5 зл. штрафу два пуды лубіну. Калі-ж войт, на просьбу Максіма Вараб'я, аб выдачы ў гэтым пасьведчаньня, адмовіў яму, Варабей забраў мяшок з лубінам і ня даў яго, ня гледзячы на ўсе стараньні пісара пана Домброўскага. Цяпер грам. Вараб'я страшаць пратаколамі і іншымі карамі. Але і гэтым не адбілі яны ў нас ахвоты да свае роднае беларускае школы. Як і раней, мы моцна стаім на груньце, што толькі родная школа вывядзе нас з бяды і нэндзы і давядзе нас да сьветлае і шырокае будучыны. **Жыхар.**

Адзіны сялянска-работніцкі фронт да выбараў.

(З Горадзеншчыны).

У мястэчках Скідлі і Індуры, Горадзенскага павету, нарэшце вызначаны выбары да местачковых самаўрадаў (магістратаў) на дзень 17 ліпня. У гэты дзень усе сяляне, аб'яднаўшыся з работнікамі, бяз розьніцы нацыянальнасьці, мусяць ісьці адным супольным фронтам да выбараў, памятаючы, што гэта ёсьць адна з форм барацьбы за лепшую будучыню.

Розныя буржуазна-угадовыя партыі ўжо павялі жывую прадвыбарную агітацыю; яны і цяпер хочуць выкарыстаць гэты мамэнт, каб і далей баламуціць нас сваімі абяцанкамі. ППС, Пяст, Хадэкі хочуць ізноў падняцца ўгору на карках беларускага селяніна і работніка.

Праўда, што сяляне і работнікі цяпер добра ўжо ведаюць сваіх ворагаў і ня пойдуць, як гэта было калісь—сем гадоў назад,— за пекнымі пэпэсаўскімі лёзунгамі: „Зямля сялянам бяз выкупа“, „niech żyje rząd robotniczo chłopski“ і т. п., бо ведаюць, што гэта ёсьць шырма, фальшывая маска, за якой туліцца твар звычайнага, найзвычайнейшага буржуазнага прыхвосьніка, вернага служкі капіталу. А раз так, дык беларускія працоўныя масы павінны даць належны адпор усей гэтай пазьлятаўшайся своры груганоў, ды не галасаваць за ніводнага прыхвосьніка з вышэй успомненых угрупаваньняў.

Да самаўрадаў вызначайце людзей спасярод сябе, якія — згодна з вымаганьнем агульнай сялянска-работніцкай салідарнасьці—шчыра будуць бараніць вашы інтарэсы. Дзень 17-га ліпня няхай будзе дэманстрацыяй сьвядомае сілы работніцка-сялянскае масы. Дзеля гэтага ўсе працоўныя м. Скілля і Індуры бяз розьніцы рэлігіі і нацыянальнасьці аб'яднайцеся і супольнымі сіламі з лёзунгамі працоўнае беднаты станьце да выбараў усе, як адзін. **Молат.**

Забастоўка работнікаў у капальні торфу.

9 чэрвеня ў 10 гадзіне раніцы ў капальні торфу каля вёскі Падбагонікі, Мала-Берастаўіцкае гміны, Горадзенскага павету пачалася забастоўка работнікаў. Работнікі дамагаюцца павялічэньня платы на кожную тысячу выкапанага торфу. Забастоўка пакуль што ня спынена. **Работнік.**

З Радавае Беларусі.

Стыхійныя няшчасьці.

І ў Радавай Беларусі той ураган, які гэтулькі шкоды зрабіў у Заходняй Беларусі, зрабіў вялізарныя спусташэньні. На вялізарным прасторы зьнішчаны пасевы. Урад БСРР распачаў энэргічную акцыю дзеля аказаньня помачы пацярпеўшым.

Аб пабудове беларускай раённай электрычнай станцыі ў м. Воршы, на Асінаўскім тарфяным балоце.

Рада працы абароны ССРР пастанавіла прыступіць у 1926—27 г. да пабудовы беларускай раённай электрычнай станцыі недалёка ад м. Воршы на Асінаўскім тарфяным балоце для электрафікацыі раёнаў — Віцебскага, Аршанскага і Магілёўскага — магутнасьцю першай чаргі ў 22 тысячы кілёват, з лініямі электраперадач на м. Віцебск і Шклоўскую папяровую фабрыку. Пабудову электрычнай станцыі скончыць не пазьней восені 1929 г. Кошт гэтай электрычнай станцыі, ліній электраперадач да м. Віцебску і Шклоўскай папяровай фабрыкі і галоўных падстанцыяў вылічаны ў 13.500.000 рублёў. Сродкі на пакрыцьцё гэтай сумы пойдуць з такіх крыніц: з агульнасаюзнага каштарысу на электрафікацыю 9.320.000, з выплатай да 1931 г. і з бюджэту Беларускай Рэспублікі 4.000.000 руб. з выплатай да канца 1930 году.

Рукапіс Дунін-Марцінкевіча „Гапон“.

Праглядаючы альбом са старасьвецкімі фатаграфічнымі здымкамі сваёй пляменьніцы, загадчык Бабруйскага акруговага архіву—карэспандэнт ІБК па ахове помнікаў на Бабруйшчыне гр. П. Тараймовіч нечакана натрапіў на фатаграфічны здымак беларускага пісьменьніка XIX ст. Вінц. Дунін-Марцінкевіча.

Як выявілася, альбом са старасьвецкімі фатаграфічнымі здымкамі падаравала дзяўчынцы для забавы грамадзянка г. Бабруйску Янушкевіч (Келчэўская)—бабулька 65 гад.

— Ці ведаеце вы, бабка, спытаў П. Тараймовіч у бабулькі, гэтага чалавека, паказваючы фатаграфію В. Дунін-Марцінкевіча.

— Ну, чаму-ж ня ведаць, ён-жа з братам маім сябраваў, толькі прозьвішча яго ня памятаю, старасьць...

— Мо' гэта Дунін-Марцінкевіч?

— Ен самы, самы!—і бабулька ўспомніла, што ёй ад памёршага брата ў спадчыну дасталася нейкая кніжачка, якую падараваў яе брату Марцінкевіч. Доўга шукала, нарэшце, неахвотна перадала П. Тараймовічу.

„Нейкая кніжачка“ ўяўляе сабою рукапіс пісаны рукою В. Дунін-Марцінкевіча ў разьмеры невялікага паштовага аркушу. Старанна рукою ў ёй напісана аповесьць „Гапон“,—верш „Павіншаваньне войта Навума ў дзень імянін панны В. Ш.“, з дадаткам разьдзелу „Вершы розныя“—дзе зьмешчаны два вершы: „Малітва ў дзень задушны“—Менск 1848 г. і „Дзеці і матка“—1849 г.

Рукапіс і фатаграфія пісьменьніка гр. П. Тараймовічам пераслана ў Інстытут Беларускай Культуры.

Находка зьяўляецца бязумоўна цэннай.

Пасьпех Бел. 1-га Дзярж. Тэатру ў Гомелі.

5-га чэрвеня Бел. 1-ы Дзярж. Тэатр павінен быў скончыць сваю працу ў Гомелі. Першыя пастаноўкі тэатру зрабілі настолькі моцны ўплыў на насельніцтва, што тэатр прымушан астацца ў Гомелі яшчэ на некалькі гастроляў. Будучыя гастролі адкуплены грамадзкімі арганізацыямі.

Бел. 2-гі Дзярж. Тэатр у Магілёве.

У Магілёў прыехаў з Віцебску Белар. 2-гі Дзярж. Тэатр, дзе дасьць 14 спэктакляў.

Пасьля сканчэньня працы ў Магілёве, артысты ідуць у адпачынак. Затым тэатр прыяжджае ў Менск, дзе будзе працаваць увесь сэзон 1927-28 году.

Усячына.

Цікаўны праект рэформы календара.

Як ведама, істнуючы цяпер на сьвеце календар, ці календары, апроч таго, што іх шмат, ды што яны пярэчаць адзін аднаму, да таго-ж—усе недакладныя, навет—найлепшы, так-званага „новага стылю“.

Гэтая маса календароў ды недарэчнасьць залежаць ад таго, што над календаром чамусьці дагэтуль утрымалася апека царквы, ці цэркваў, з якіх кожная на свой капыл рабіла ды перарабляла календары, ня маючы дзеля гэткай працы ані адпаведнага дасьледу, ані папросту неабходнай навуковай веды. Дык першым варункам дзеля злажэньня добрага, рацыянальнага (разумнага), а перадусім — адзінага для ўсяго культурнага сьвету календара зьяўляецца вызваленьне календара ад зусім недарэчнай улады над ім ды апекі цэркваў. Трэба стварыць абсалютна сьвецкі календар, пабудаваны выключна на навуковых падставах, агульна ясных і прызнаных. Тады гэты календар можа быць прыняты ўсімі народамі Зямлі, якія ад таго мецімуць вялізарную карысьць аднолькавасьці галоўных „рамак часу“. Бясспрэчная важнасьць гэтага ясна кожнаму.

Пры Лізе Народаў даўно ўжо працуе камітэт, які мае злажыць такі агульна прыняты рацыянальны календар. Шмат праектаў ляжыць ужо ў архіве гэтага камітэту. Асабліва многа праектаў нямецкіх. Адзін з апошніх праектаў падаў нейкі немец Вэлер. Праект настолькі просты і разумны, што, калі-б народы запраўды здолелі выдзяліць справу „чыстага календара“, у якім голас маюць толькі Сонца, Зямля ды Месяц,—дык прынялі-б гэты праект Вэлера аднадумна.

Новы праект дзеліць увесь год на 12 месяцаў, кожны па 30 дзён роўна. 5 дзён, якія астаюцца ад гэтага ў звычайным годзе, Вэлер разьмяшчае так: — першы „дзень бяз даты“—1 дзень і сьвята Новага Году. 4 дні, якія ёсьць яшчэ, так сама ня маюць даты і зьяўляюцца сьвяткамі вясны, лета, восені і зімы. Яны маюць адзначаць 4 найважнейшыя для Зямлі мамэнты ў „кругабегу сонца“—дні так званага веснавога ды васеньняга „раўнадзенства“, калі дзень роўны ночы, і дні, калі ноч ці дзень — найдаўжэйшыя. Гэтыя 4 дні бяз даты маюць быць устаўлены між 20 і 21 днём месяцаў сакавіка, чэрвеня, верасьня і сьнежня. У гадох пераступных („вісакосных“)— праз кожныя 4 гады — дадаваўся-б шосты дзень бяз даты, які-б дзяліў год яшчэ на палову.

Усе гэтыя дні бяз даты былі-б Сьвятамі Прыроды, дый сьвяткаваліся б асабліва ўрачыста. Ніхто б, зрэшта, не перашкаджаў розным цэрквам ды дзяржавам на гэтай агульнай астранамічнай аснове рабіць сабе, што яны знойдуць патрэбным, у галіне царкоўных ды нацыянальных сьвятаў.

Паштовая скрынка.

Я. В. Вершы Вашы не падыходзяць да друку. Па форме яны вельмі слабыя яшчэ, па зьместу выказваюць застарэлыя ўжо думкі, а да таго небясьпечныя з боку цэнзуры.— **Аляксею Ляўчуку.** Пераклад Ваш з расейскага вельмі няўдалы, таму да друку не падыходзіць. — **Казлу А.** У карэспандэнцыі трэба падаць дакладны свой адрас і месца здарэньня, азначыць, якімі адміністрацыйнымі ўладамі зроблена надужыцьце, і пісаць разборчывей. — **К. Слабому.** Нажаль, і цяпер Вашай карэспандэнцыі зьмясьціць ня можам, бо за яе могуць сканфіскаваць газэту. -- **К. Незабудцы.** Вашай карэспандэнцыі рэдакцыя не атрымала.

Рэдактар-Выдавец: М. Гічан. Друкарня Я. Левіна, Вільня, Нямецкая 22.